

EEN TICJE VREEMD

Herinneringen van Ruben Varing
of
Gilles de la Tourette à la carte

INKIJK-EXEMPLAAR

Jaap van Dijkhuizen

ISBN: 978-94-92020-0-24
© 2014 Jaap van Dijkhuizen
Vormgeving: Maarten Dirks
Uitgeverij Nieuwe Druk
www.nieuwedruk.nl

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

**EEN TICJE
VREEMD**

Jaap van Dijkhuizen

Herinneringen van Ruben Varing
of
Gilles de la Tourette à la carte

Nieuwe Druk

Uitgeverij Nieuwe Druk 2014

Dankwoord

Heb dank, o dokter Gilles de la Tourette
Voor uw vilein syndroom dat mij besmette,
Dat mij het leven met wat rust belette,
Maar mij óók dwong dit op papier te zetten

1. Omineus begin?

Dat mijn moeder beviel goed twee weken voordat de nazi's de aanval tegen het Koninkrijk der Nederlanden inzetten, moet op toeval berusten. Natuurlijk wil een beetje vent graag in een historisch perspectief geplaatst worden, maar ik heb ook in later retrospectief geen enkel verband kunnen ontdekken, en ook zelf niet kunnen construeren, tussen beide gebeurtenissen. En dat ondanks een leven waarin dwang en moeten zo'n grote rol zouden gaan spelen. Maar dat leidde eigenlijk nooit tot noemenswaardige dwanggedáchten, gelukkig.

Nee, het zat anders.

Helemaal naar de woorden van Psalm 139 was ik "in de schoot van mijn moeder geweven" en dat liep uit op een, zoals mijn moeder ooit in wat andere woorden vertelde, niet onproblematische, maar met vaderlijk gejuich begroete partus: een jongen! En dat na 3 dochters die het geslacht Varing niet voor uitsterven konden behoeden. Ik merk nu dat deze paar fraaie zinnen gemakkelijker uit mijn PC rollen dan de boreling 'eruit' kwam. Mijn moeder heeft mij later voorzichtig verteld over 'het verstrikt of bijna gestikt' zijn van haar baby in de navelstreng en over een boven haar buik ploeterende en zwetende huisdokter. Ik heb nooit echt verder durven vragen.

Over een naam hoefde niet lang te worden nagedacht, ik moest naar mijn opa heten. Mooi meegenomen was dat Ruben naar een Bijbelse aartsvader verwees.

Toen er na die eerste paar weken een abrupt einde aan de heersende vrede kwam, deed voor 't eerst, maar wel heel heftig, het geweld zijn intrede in mijn leven. Het was meteen raak. Onze woonplaats N. kwam om allerlei waarschijnlijk strategische dan wel tactische redenen onder zwaar (artillerie)vuur te liggen. In ieder geval reden genoeg voor de gezagsdragers om de evacuatie van de bevolking

te gelasten. Heb ik het goed, dan moesten de mannen nog even blijven; vrouwen en kinderen werden overgebracht naar het verderop gelegen Harderwijk. Dat gebeurde, als ook dit mij goed is doorverteld, voor een deel met vrachtauto's. Ik veronderstel dat dit gold voor de minder gefortuneerden (eufemisme voor armoedzaaiers). Mijn vader nam wat betreft de kleine Ruben geen halve maatregelen en pakte hem zo grondig en schokvrij in dat er van boven- en onderkant en van voor en achter geen sprake meer was. Gevolg was dat mijn moeder een deel van de rit met de baby ondersteboven in haar armen schijnt te hebben gezeten.

Omdat in 1945 de lucht boven onze woonplaats weer door kanonnengebulder werd vervuild en schuilen voor de bommen geraten was, denk ik dat ik met deze paar zinnen, mijn levenslange diepe afkeer van de oudejaarsnacht te hebben verklaard. Of was er meer aan de hand?

Na verloop van tijd, hoeveel precies is mij niet bekend, bleek er bij de kleine Ruben, hoezeer ook volgens de psalmdichter geweven in zijn moeders schoot, toch sprake te zijn van een klein weeffoutje. Ruub(je), zoals ik als roepnaam meekreeg, knipperde nogal vaak en heftig met de ogen en maakte ook andere bewegingen die je moeilijk functioneel kunt noemen. En anders dan verwacht, verminderde dat bij het groter worden niet; het leek er eerder op dat het wat intenser werd. Zenuwtrekjes, luidde in die tijd de lekendiagnose, zouden vanzelf wel minder worden. Tenslotte hadden ook vader en moeder beiden een niet al te opvallend zenuwtrekje in het gezicht. Niet teveel aandacht aan geven leek de beste aanpak.

Zover ik kan teruggaan in mijn herinnering ben ik mij bewust geweest van het 'motorisch wat anders' in elkaar zitten. Ook herinner ik mij van jongs af aan dat ik geneigd was om dingen die ik dacht, of die mij opvielen, te benoemen en de zo ontstane woorden eruit te flappen. Dat laatste zou mij in de loop der tijd nog duur komen te staan.

Al met al ontwikkelden zich langzaam maar zeker eigenschappen en activiteiten die de hedendaagse bevindingen van Dick Swaab en Victor Lamme lijken te bevestigen. Niks vrije wil, en het brein bepaalt wat ik doe en vervolgens zeg. Voor een klein deel is dat vast waar, maar ik heb mijn twijfels: is het geen 'neurofundamentalistische' praat, zoals een vriendin-arts het noemt? Zelf kan ik de discussie met beide heren op hun hoge niveau zeker niet aan. Ik ben immers slechts een ervaringsdeskundige, die is aangewezen op een herinnering uit zijn prille jaren.

Dat ging zo.

Ik zal tussen de 5 en 7 jaar zijn geweest. Ik speelde, in mijn Veluwe geboorteplaats, vaak met een vriendje (Bertje?), die in tegenstelling tot mijzelf veel durfde.

Wij zagen in die tijd regelmatig een man in een leren jas op een fiets voorbijkomen en ik dacht zeker te weten dat hij heette: 'hoe zal ik u ontvangen.' Voor outsiders vermeld ik dat dit de beginregel is van een bekend kerstlied is dat ik waarschijnlijk van mijn vader geleerd heb. Ik wilde dat de man op de fiets aangesproken werd met iets als: "Dag meneer, hoe zal ik u ontvangen." Maar ik durfde niet. Ik wist wel een oplossing, Bertje moest het zeggen. Bertje wilde er niets van weten, maar ik zeurde door. Op een dag was het zover, Bertje wilde misschien wel van mijn gezanik af zijn. Toen de man weer op de fiets langs kwam, zei Bertje eindelijk tegen hem: "Hoe zal ik u ontvangen?"

Ik hoor de man nog steeds zeggen: "Heel best" en zie hem doorrijden alsof er niets aan de hand was. Strikt genomen was er - in mijn beleving - voor hem ook niets aan de hand of het moest zijn dat hem nu eindelijk helder voor de geest stond wie, wat en waarom hij op de wereld was.

Ik was tevreden. Wat Bertje, als hij nog leeft en zijn geheugen nog intact is, er nu van denkt, daarvan kan ik me maar beter geen voorstelling proberen te maken. Hij zou wel eens kunnen denken: die was getikt.

Intussen heb ik mij aan het lezen gezet van schrijvende wetenschappers die mijn vermoeden bevestigen dat ik niet mijn brein ben en wel een vrije wil heb. Dat vrolijkt mij op. Want ik wil nu eenmaal zo verschrikkelijk veel. En wil niet dat mijn eigen brein mij daarbij in de weg zit. Ik heb er al genoeg last van, dat heb ik hopelijk duidelijk weten te maken.